

Пред саркофагот на Александар Македонски

Пишува СЛАВЕ КАТИН

www.slavekatin.com

Во Истанбул е саркофагот на Александар Македонски, а копијата во Македонија се резултат на соработката меѓу турските и македонските археолози и израз на добрите и пријателски односи меѓу двете земји. Во Истанбул, за жал, во затворот Једи Куле биле егзекутирани браќата Миладиновци од Струга

За нас од Македонија, беше предизвик да се посети татковината на Кемал Ататурк, земјата на големите контрасти, која се разликува од онаа Турција во минатото, бидејќи таа била освоена од Александар Македонски и приклучена кон Македонската Империја, како и од причини што Македонија била приклучена кон Отоманската Империјата цели пет века.

Исто така за нас беше предизвик да го посетиме значајниот и едеинствен саркофаг на Александар Македонски, кој бил донесен тука пред стотина години, од Сидон, во близина на Вавилон, а денес копие се наоѓа во Археолошкиот музеј во Скопје и претставува историски документ за вистината на Македонија.

Овој огромен и по многу нешта карактеристичен историски експонат, на кој се изгравирани стотина фигури што ги симболизираат победите на Александар Македонски, најголемиот и непобеден војсководач беше големата атракција за посетителите што доаѓаат во Археолошкиот музеј на Истанбул од времето кога е пронајден во 1887 година. И покрај тоа што саркофагот е именуван по Александар Македонски, тој не е негов, туку веројатно на кралот Абдолонумис, кој бил последен крал на Сидон (Саида), во денешен Либан, град кој во тоа време бил дел од Отоманската Империја. Саркофагот е именуван по Александар Македонски поради изгравираниите стотина фигури што ги симболизираат победите на Александар Македонски. Исто така, поради големата декорација на релјефот посветена на големиот воин, саркофагот го добива името не по името на владетелот, туку по името на Александар Македонски.

Саркофагот на Александар Македонски

Според пишаните документи дваесет и двата саркофази кои се најдени во 1887 година во Сидон претставуваат најголемо откритие за класичната археологија. Меѓу нив, секако, посебно внимание заслужува саркофагот на Александар Македонски, пронајден од еден селанец од Сидон кој работејќи на својата нива го открил ова значајно дело. Реализацијата на саркофагот на Александар Македонски ја извршил бегот Осман Хамбди, кој во тој период бил директор на Османлискиот музеј.

Пред овој саркофаг останавме подолго време. Го гледавме, го анализиравме, се чудејќи, се восхитувавме и се потсетивме на големите подвизи на Александар Македонски, кој заедно со својата војска од Македонија стаса дури до реката Инд. Исполнети со восхит и силни чувства кон минатото на нашите претци силни војни и воопшто на македонскиот човек, го напуштивме музејот во кој се наоѓа саркофагот на Александар Македонски.

Инаку, според археолозите, саркофазите со брод биле пренесени во Истанбул и потоа презентирани на јавна изложба во „Отоманскиот империјален музеј“, кој специјално за оваа намена официјално бил отворен на 13 август 1891 година. Оттогаш па се до денес, саркофазите се чуваат во Музејот во Истанбул.

Според археолозите, исто така, еден од саркофазите кој бил украсен со берелјефни резби на кои биле прикажани сцени од битките на Александар, најпрво бил интерпретиран како саркофагот на Александар Велики (Македонски). Меѓутоа, по првичната еуфорија, археолозите изразиле сомнеж дека саркофагот му припаѓа на Александар. Иако на саркофагот постојат релјефни декорации кои илустрираат делови од животот на Александар, постојат две претпоставки на стручњациите за неговата припадност.

Романот „Александар македонски“ (Alexander the Great) од Урлих Вилкен е превод од англиски на македонски јазик на Славе Николовски-Катин, а е издание на „Мисла“, Скопје,, 1988, 1 – 387.

Еден дел од стручњацие сметаат дека саркофагот му припаѓал на последниот по род Феникиски крал на Сидон, Абдалонимус, (умрел меѓу 312 и 306/5 г. п.н.е.), кој бил назначен на таа функција веднаш по битката на Ис, токму од Александар. Според нив, токму тој момент бил основниот мотив за почитта кон делото на Александар Македонски. Другите стручњаци пак, веруваат дека саркофагот му припаѓа на пресискиот благородник Мазеј управник на Вавилон.

Меѓутоа, како и да е, до ден денес овој луксузен камен ковчег е познат во светот како саркофагот на Александар Велики (Македонски) и претставува најголема атракција за посетителите кои доаѓаат во Археолошкиот музеј во Истанбул.

Саркофагот на Александар Македонски плени со својот изглед. Овој петнаесет тонски мермерен ковчег бил направен од два блока високо квалитетен пантелиски мермер. Со тек на времето блескавиот мермер добива златникава боја и ја покажува целата раскошност на релјефните претстави кои укажуваат на значењето и богатството на покојникот.

На едната долга страна на саркофагот прикажана е борбата на Александар Македонски со Персијците. Во сцената која ја претставува битката кај Ис, македонскиот крал е прикажан како коњаник, со шлем од лавовска глава, како со копје прободува персиски коњаник. Од другата долга страна, Александар Македонски е претставен во лов на лавови. Меѓу јавачите кои го пратат се смета дека на убавите релјефни претстави се наоѓаат и ликовите на генералите Пердика и неговиот побратим Хефејстион, но и на кралот на Сидон, Абдалонимус. Двете кратки страни содржат сцени кои го прикажуваат Абдалонимус во битка и лов на пантер, како и битката кај Газа и убиството на Пердика.

Копието на саркофагот на Александар Македонски во Македонија, кое е резултат на соработката меѓу турските и македонските археолози, само уште еднаш ги потврдува

добрите и пријателски односи меѓу двете земји. Всушност, Турција беше меѓу првите земји која ја призна независноста на Република Македонија и е нејзин најголем лобист за влез во НАТО.

Исто така, нашата посета на Истанбул беше со цел да се зголемат и продлабочат врските на турските граѓани од Македонија со нашата држава, да се прошират мостовите на соработка, да се изнајдат нови патишта за подобро самоорганизирање, за афирмација на македонската држава, народ, црква, на македонската вистина.

Посетата беше реализирана со помош на Институтот за национална историја “Кемал Ататурк” при Универзитетот “Беазичи”. На покана на оваа значајна турска образовна институција, авторот на овие редови одржа предавање за професори, постдипломци и студенти кои се интересираат за религијата, за МПЦ, за Македонија... Предавањето беше на англиски јазик на тема “Развојот на Македонската православна црква”.

Инаку, Универзитетот “Беазичи” е формиран во 1963 година како Американски универзитет “Кенеди”, а од 1970 година е државен универзитет на Турција. Комплексот на универзитетот е лоциран на брегот на една височинка на Босфорот на европскиот дел. Од зградата каде бевме сместени, човек може да ужива во прекрасниот поглед кон Босфорот. Чиниш дека Господ го дарувал овој простор со убавини и раскош.

Во минатото, Македонците оделе во Турција барајќи спас за подобар живот, но, многумина биле прогонувани и ги оставиле коските по Анадолија и на други простори, за што постојат и историски докази. Меѓу нив, секако, е карактеристична трагичната судбина на браќата Миладиновци од Струга. Тие биле егзекутирани во затворот Једи Куле, што е дел на одбранбениот градски ѕид, кој се протега долж водената шир на Босфорот. При посетата на затворот размислувавме за голготата, она што им се случувало на браќата Константин и Димитар Миладиновци. Затоа, посакавме што поскоро да ги напуштиме занданите, да забораваме на минатото и да размислуваме за иднината. Никогаш повеќе да не се повторат такви трагични судбини.

Меѓутоа, вниманието ни го сврте дел од кулата во непосредна близина на влезната порта. Тука, на десетина метри во висина на тврдината е изделкано во еден камен шеснаесеткракото сонце, како она од Кутлеш. Инаку, Кулата била подигната во 1457 година, што говори за долговечноста на Сонцето од Македонија, кое, како нем сведок ја потврдува поврзаноста на Македонецот со Истанбул.

Исто така, го посетивме и Бејоглу, модерен кварт на Истанбул, кој претежно има резиденцијален карактер и во кој се концентрирани дипломатски претставништва, модерни хотели и вили. Сепак, за туризмот е најважен делот од Бејоглу каде што се наоѓа Долмабахче сарај. Тој е султанов двор, опколен со прочуениот парк на цвеќарницата за рози. Зградата се наоѓа на брегот на Босфорот и по општиот изглед потсетува на Версај. Во 27 репрезентативни салони и 365 соби со мебел од сите страни на светот, натрупано е толкаво богатство што го восхитува секој посетител. Само за внатрешната декорација се потрошени 14,5 тони злато. Од 1923 година, кога Турција е прогласена за република, ова била резиденцијата на првиот претседател Кемал Ататурк; овде тој умрел на 10.11.1923 година. На сите часовници во дворецот стрелките се запрени на 9 часот и 5 минути, покажувајќи го времето кога згаснал животот на Кемал-паша, големиот реформатор и најголем син на турската држава, кој се родил во Македонија.

Но, Истанбул е многу интересен и по надалеку познатата трговија и невидената бучава поврзана со неа. Така Гранд базар, Капали чаршија или Затворениот пазар, се магични места, каде на површина од 200 000 метри квадратни се слуша рекламирањето на стоката на околу 4 000 трговци. Секако, особено се цени златото и со него со добивка тргуваат во овие квартави. Има производи од цел свет, а цените се многу променливи - дури и во текот на еден ден. Џагорот и вревата до заглушувачки размери ги зголемуваат повеќето стотини илјади автомобили, особено таксистите не се малку кои не се придржуваат кон

сообраќајните прописи, вообичаени во светот. Секако, и тоа е првостепено туристичко доживување по кое странецот долго ќе ја помни необичноста на овој евроазиски град - еден и единствен во светот.

Донекаде туристички е активиран и источниот, азиски брег на Мраморното Море. Особено се важни неколкуте островчиња покрај источниот брег на водата, на кои одамна се изградени голем број вили, кои претставуваат убав архитектонски прилог и вистински украс.

Тоа е Истанбул на Босфорот кој ги дели Европа и Азија. Двата истанбулски моста ги спојуваат двата континента, но, тука не се спојуваат само континентите, туку се среќаваат Истокот и Западот, во него се ракуваат Европа и Ориентот.